# ZPRÁVA O POZOROVÁNÍ TAŽNÝCH MOTÝLŮ V ČESKOSLOVENSKU V ROCE 1978

# BERICHT ÜBER WANDERFALTERBEOBACHTUNGEN IN DER TSCHECHOSLOWAKEI IM JAHRE 1978

Petr Pipek Miloslav Soldát

Tato zpráva je další a zároveň závěrečnou částí publikovaných pozorování výskytu tažných motýlů na území ČSSR; navazuje na předchozí publikace (Felix 1971,Felix-Soldát 1972,Felix-Pipek-Soldát 1978,Pipek-Soldát 1979). Zpracování je provedeno stejným způsobem jako v předchozích zprávách, tj. formou tabulek je uveden počet pozorovatelů (A), počet pozorovacích míst(B),počet pozorovacích dní (C), počet pozorovaných exemplářů (D) a dále zajímavější nálezy: první výskyt v roce (E), hojnější výskyt (F), pozorování migrace (G) a poslední pozorování (H). Před názvem každé lokality označujeme, o kterou část ČSSR jde,a to těmito zkratkami : Č - Čechy, M - Morava, S - Slovensko. Dále používáme těchto zkratek : ov.-vajíčko, lar. -housenka, pup. -kukla, im. -imago, ex.-exemplář. Pokud není uveden počet exemplářů,jde o pozorování jediného imaga.

Seznam spolupracovníků a zkratek jejích příjmení :

Bi - Bilický, Bochov
Čv - L.Červinka,Praha
Fr - J.Franz,Rybičná,p.Javorná
Fx - V.Felix,Praha
Gw - A.Gottwald,Uher.Hradiště
Hb - O.Holub, Praha
Hg - J.Herget, Holoubkov
Ho - O.Holeček, Náchod
Hu - P.Hubený, Klatovy
Ji - V.Jícha, Příbram
Mš - S.Mareš, Praha
Nv - F.Novák, Česká Třebová
Pe - Z.Pechová, Praha
Pi - P.Pipek, Praha
Pr - Petinger, Bochov
Pt - M.Petrů, Praha
Rt - M.Rotter, Kvasiny
Sd - M.Soldát, Praha

Sk - J.Skyva, Praha
Sn - K.Stonawski, Třinec
Kf - M.Kulfan, Myjava
Kp - F.Kropáček, Dobšín
Kt - Z.Kletečka, Plzeň
Ky - J.Korynta, Kosoř
Le - J.Levý, Písek
St - B.Soldát, Břeclav
Su - Skuta
Tl - L.Traxler,Hrabová,O.Šumperk
Za - P.Záruba, Praha
Ze - J.Zelený, Praha

## PIERIDAE

### Aporia crataegi (L.)

A. Počet pozorovatelů : 4

B. Počet pozorovacích míst :

| VI | VII | celý rok |
|---|---|---|
| 5 | 2 | 7 |

C. Počet pozorovacích dní:

| | | |
|---|---|---|
| 20 | 3 | 23 |

D. Počet pozorovaných kusů:

| | | |
|---|---|---|
| 1620 | 163 | 1783 |

E. První pozorování: Č-Podlesí, okr. Příbram 14.6.1978 /Ji/,
Č-Březové Hory,okr. Příbram 14.6.1978 5 im./Ze/.

F. Hojnější výskyt: Č-Podlesí,okr. Příbram 28.6.1978 569 im. /Ji/,
Č-Březové Hory 18.6.-8.7.1978 1182 im. /Ze/.

H. Poslední pozorování: Č-Březové Hory 8.7.1978 /Ze/.

Stejně jako v předchozích letech je výskyt Aporia crataegi (L.) omezen na oblast Příbramska, resp. sousedního okresu Rokycany. Proti rokům 1976-7,kdy gradace jeho výskytu dosáhla vrcholu, je výskyt v roce 1978 nižší( v roce 1976 :165 000 ex.,v roce 1977 : 39 534 ex.).

Pontia daplidice (L.)

Došla pouze 2 hlášení z východní části území :

S - Devínská Kobyla, okr. Bratislava-vidiek 11.9.1978 (Kf)

M - Bzenec, okr. Hodonín 29.4.1978 (Gw).

Colias crocea (Fourcr.)

Došla pouze 2 hlášení,obě ze Slovenska :

S - Závod, okr. Senica 26.9.1978 (St)

S - Závod, okr. Senica 15.10.1978 (Gw)

NYMPHALIDAE

Vanessa atalanta (L.)

A. Počet pozorovatelů : 15

B. Počet pozorovacích míst:

| VI | VII | VIII | IX | X | celý rok |
|---|---|---|---|---|---|
| 5 | 5 | 10 | 5 | 2 | 27 |

C. Počet pozorovacích dní :

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 5 | 6 | 10 | 10 | 2 | 33 |

D. Počet pozorovaných kusů :

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 7 | 7 | 10 | 15 | 2 | 41 |

E. První pozorování: M-Hrabová,okr. Šumperk 3.6.1978 (Tl), S-Štúrovo, okr. Nové Zámky 6.6.1978 (Kt), Č-Klatava, okr. Rokycany 20.6.1978 (Kt).

H. Poslední pozorování: Č-Bubnování,okr.Klatovy 8.10.1978 (Hu),Č-Mezihoří,okr.Klatovy 14.10.1978 (Hu).

Celkový počet pozorovaných exemplářů /41 je nejnižší hodnota během doby sledování tažných motýlů v ČSSR.

Vanessa cardui (L.)

A. Počet pozorovatelů : 24

B. Počet pozorovacích míst :

| V | VI | VII | VIII | IX | X | celý rok |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1 | 7 | 10 | 38 | 2 | 4 | 62 |

C. Počet pozorovacích dní :

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 2 | 7 | 12 | 78 | 5 | 4 | 108 |

D. Počet pozorovaných kusů :

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 2 | 7 | 27 | 392 | 9 | 6 | 443 |

E. První pozorování : Č - Kosoř,okr.Praha západ 20.5.1978 (Ky), M - Hrabová,okr. Šumperk 3.6.1978 (Tl).

F. Hojnější výskyt : Č - Vlkančice,okr. Kolín 5.8.1978 20 im., 15.-17.8.1978 50 im. (Pe), Č - Bochov, okr. Karlovy Vary 15.8.1978 27 im! (Pr).

G. Migrace : Č - Bochov,okr. Karlovy Vary 15.8.1978 na lesní holině letělo mezi 10,00 a 10,45 h jednotlivě jižním směrem 27 im. (Pr).

H. Poslední pozorování : S - Závod,okr. Senica 9.10.1978 3 im. (St), M - Uherské Hradiště 10.10.1978 (Gw),Č-Bochov,okr. Karlovy Vary 15.10.1978 (Bi).

Celkový počet pozorovaných exemplářů V.cardui představuje v porovnání s předchozími roky slabý nadprůměr.

## I s s o r i a  l a t h o n i a (L.)

A. Počet pozorovatelů : 17

B. Počet pozorovacích míst :

| IV | V | VI | VII | VIII | IX | X | celý rok |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 6 | 5 | 5 | 11 | 9 | 6 | 4 | 46 |

C. Počet pozorovacích dní :

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 8 | 5 | 5 | 19 | 10 | 7 | 4 | 58 |

D. Počet pozorovaných kusů :

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 20 | 7 | 9 | 47 | 23 | 14 | 5 | 125 |

E. První pozorování : Č-Praha-Baba 18.4.1978 4 im. (Pi), Č-Praha - - Svatý Prokop 18.4.1978 (Sk).

H. Poslední pozorování : M - Břeclav 12.10.1978 (St), S - Myjava,okr. Senica 8.10.1978 (Kf), S - Závod,okr. Senica 15.10.1978 (Gw), Č - - Bochov,okr. Karlovy Vary, 15.10.1978 (Bi).

Celkový počet pozorovaných kusů je oproti předchozím rokům podprůměrný.

## SPHINGIDAE

### Acherontia atropos (L.)

Došla pouze 2 hlášení : Č - Vápenice,okr. Příbram 22.7.1978 (Ji)
Č - Hořovice 10.8.1978 (Sd - O-Ježek).

Rok 1978 byl nejslabším rokem za celou dobu 15 let, kdy se tento druh u nás systematicky sledoval.
Dodatek k roku 1977: Č - Ještětice V.1977 uhynulé v úlu (Rt).

### Herse convolvuli (L.)

Slabý výskyt v roce 1978 se projevil u tohoto druhu, podobně jako u předešlého. Došla pouze 4 hlášení: Č - Praha - Spořilov 3.10.1978 lar. (Sd-Pyrochta); S - Prešov 6.10.1978 (Sd-Ugroczi); Č - Písek 12.10.1978 (Le); Č - Mladá Boleslav 12.10.1978 (Kp).

### Celerio lineata livornica (Esp.)

Nedošla žádná hlášení z ČSSR.

### Deilephila celerio (L.)

Nedošla žádná hlášení z ČSSR.

### Daphnis nerii (L.)

Nedošla žádná hlášení z ČSSR.

### Macroglossum stellatarum (L.)

A. Počet pozorovatelů : 8
B. Počet pozorovacích míst :

| VII | VIII | IX | X | celý rok |
|---|---|---|---|---|
| 7 | 2 | 2 | 1 | 12 |

C. Počet pozorovacích dní :

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 7 | 2 | 2 | 1 | 12 |

D. Počet pozorovaných kusů :

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 8 | 2 | 2 | 1 | 13 |

E. F.H. : Výčet všech nálezů : M - Hrabová, okr. Šumperk 8.7.1978(Tl); S-Malá Vápenná 14.7.1978 2 im.(Kf); S-Poradie,okr.Senica 17.7.1978 (Kf); S-Kralovany 20.7.1978 (Sn); M-Vitošov,okr.Šumperk 20.7.1978(Tl); S-Malá Vápenná 24.7.1978 (Kf); S-Velká Javorina-Biele Karpaty 30.7.1978 (Kf); Č-Bačetín,okr.Rychnov nad Kněžnou (Hb); M-Uherské Hradiště 22.8. 1978 (Gw); Č-Jaroměř,okr. Náchod .9.1978 (Su); Č-Mořina,okr.Beroun 29.9.1978 (Sk); S-Trenčín 3.10.1978 (Pi).

Také u tohoto druhu byl výskyt ve srovnání s předchozími roky podprůměrný.

Sledování tažných motýlů u nás v zásadě splnilo svůj účel : Zjistili jsme druhy, které k nám zalétají, doby jejich výskytu, minimální, průměrné i maximální jejich počty, v několika případech jsme zaznamenali migraci, ve dvou případech dokonce přemnožení spojené s tahem běláskú zelných (Pieris brassicae L.) na Slovensku a v roce 1976 -7 přemnožení běláska ovocného (Aporia crataegi L.) na Příbramsku. Sledování v samočinných lapačích byla využívána i jako signalizace pro ochranu hospodářských rostlin.

Za úspěšnou a dobrou spolupráci po dobu patnácti let srdečně děkujeme všem spolupracovníkům, ať již členům Československé společnosti entomologické při ČSAV nebo čtenářům časopisu ABC mladých techniků a přírodovědců.Zvláštní ocenění si zaslouží obětavá práce pana Františka Podolana z Tvarožné Lhoty, který po celou řadu let shromažďoval údaje o nálezech tažných lišajů u občanů své obce.

Přestože naše činnost v pozorování tažných motýlů oficielně skončila, chceme i nadále zachycovat a publikovat vyjímečné případy, t.j. přemnožení, masové výskyty a velké migrace tažných druhů motýlů.

## Zusammenfassung

Diese Arbeit ist der letzte Teil der Beobachtungen des Vorkommens von Wanderfaltern die in der ČSSR festgestellt wurden. Alle Angaben sind in derselben Form wie in den vorgehenden Gesamtberichten ( Felix 1971, Felix-Soldát 1972, Felix-Pipek-Soldát 1978, Pipek-Soldát 1979) angegeben:

A.: Anzahl der Beobachter.
B.: Anzahl der Beobachtungsorte.
C.: Anzahl der Beobachtungstage ( nicht reduziert).
D.: Anzahl der beobachtenen Stücke.
E.: Erste Beobachtung im Jahre.
F.: Häufigeres Auftreten der Art.
G.: Direkte Beobachtungen der Migration.
H.: Letzte Beobachtung im Jahre.

Am Ende jeder konkret angeführten Meldung befindet sich die Abkürzung des Zunamens des Beobachters.Die Liste der Abkürzungen findet man im Text des Vorwortes.

Weitere oft benützte Abkürzungen :

Č - Böhmen
M - Mähren und Schlesien
S - Slowakei

im. - Falter - Imago
lar. - Raupe
pup. - Puppe
ex. - Stück

Im Jahre 1978 hat man sehr wenig Wanderfalter festgestellt; diese Festellung gilt für alle Arten ohne Ausnahme.

+

Die Wanderfalterbeobachtungen haben ihr Ziel bei uns im Grundsatz erreicht:Wir haben die Arten,die zu uns anfliegen ihre Vorkommenzeiten, die Minimum-, Durchschnitt- und Maximumzählen festgestellt; in Einigen Fällen haben wir auch Migration beobachtet, und in zwei Fällen auch Übermehrung mit Massenmigration der Kohlweisslingen (Pieris brassicae) in der Slowakei festgestellt und auch eine Massenvermehrung der Aporia crataegi.

Wir danken allen unseren Mitarbeitern für Ihre Arbeit.

## L i t e r a t u r a


Felix V., 1971: Pozorování tažných motýlů v Československu v letech 1965 - 1969, Zprávy Čs.spol.entomol. při ČSAV, 7: 7-54.

Felix V. et Soldát M., 1972: Zpráva o pozorování tažných motýlů v Československu v letech 1970 - 1971,Zprávy Čs.spol.entomol.při ČSAV, 8: 125-150.

Felix V.,Pipek P. et Soldát M., 1978, Zpráva o pozorování tažných motýlů v Československu v letech 1972 - 1974, 1975, 1976, Zprávy Čs.spol.entomol.při ČSAV, 14: 41-92.

Pipek P. et Soldát M., 1979 : Zpráva o pozorování tažných motýlů v Československu v roce 1977, ibid., v tisku.

Hrubý., 1964 : Prodromus Lepidopter Slovenska, SAV, Bratislava.



Adresy autorů ( Anschriften der Verfasser ) :

Ing. Petr Pipek, Široká 22, 110 00 Praha 1, telefon 695 76.
Miloslav Soldát, Vilímovská 15, 160 00 Praha 6, telefon 368 305.